

Wrzoł Josef, Dr. Religionslehrer in Freistadt (österr. Schlesien), Die Echtheit des zweiten Thessalonicherbriefes, untersucht von... (Biblische Studien XIX Band, 4 Heft herausg. v. o. Bardenhewer) 1916 8°, XII, 152, Freiburg in Br. Herder, M. 5.

X. Dr. Józef Wrzoł, młody Polak ze Śląska, który już w r. 1906 w tak zw. „Weidenauer Studien“ umieścił swe wywody co do 2 Tes. 2,2. i 2 Tes. 3,17., teraz daje monografię obszerną i wyczerpującą o autentyczności tego listu. Praca to wzorowa i rozkładem treści i spokojem badawczym i ścisłością naukową. Pyszenie rozpoczął autor swój zawód pisarski, niestety nie w swoim języku.

W. daje najpierw w swej pracy historję, jak się rozwijały cztery główne argumenty przeciw autentyczności: eschatologia w liście, zależność literacka drugiego listu do Tessaloniczan od pierwszego i niepawłów sposób pisania, 2 Tes. 2,2 a 2 Tes. 2,17, nieosobowy charakter listu; następnie charakteryzuje gminę tessaloniczką powstałą w czasie prześladowań z samych pogan i jej apokaliptyczne skłonności i podaje, jaki był w tej gminie stan rzeczy na podstawie 2 Tes. To jest pierwsza część pracy. W drugiej części zbija argumenty przeciwników (55—133) i podaje dowody pozytywne, kładąc główny nacisk za zewnętrzne. Jak każda wzorowa monografia, tak i ta ma spis cytatów z Pisma św., spis osób i rzeczy.

Argumenty autora zwracają się w pierwszym rzędzie przeciw studjum W. Wrede'go „Die Echtheit des 2 Tess. untersucht“, w harnackowskim wydawnictwie „Texte und Untersuchungen“, XXIV. 2. Lipsk, 1903. Wysiłki X. W. wieńczy wynik w zupełności dodatni, bo osłabił siłę dowodową przeciw autentyczności, braną z samego listu i uwypuklił argumenty zewnętrzne, które nie tylko pozwalają, ale i zmuszają do uznania św. Pawła za autora.

1) X. Jasiński Włodz. Kościół a sfery inteligentne. Włocławek 1916. rec. we lwowskiej „Gazecie Kościelnej“, 1916 nr. 42 i 43.

Niewiadomo, na kogo spada odpowiedzialność za to, że studjum, ukazujące się w 1916 r., zamyka swoją literaturę na r. 1908 i nie ma komentarza do tego listu, pisanego przez Dobschütza 2. 1909 (Meyer X⁷), lub że nie wspomina o hipotezie Harnacka, iż 1 Tes. i 2 Tes. powstały w tym samym czasie i że 2 Tes. pisany jest dla tessalonicznych żydów-chrześcijan. (Sitzungsber. der Kgl. Preus. Ak. d. W. 1910. 560—578).

Krytyka katolicka powitała książkę X. W. jako piękny nabytek dla literatury katolickiej niemieckiej, mybyśmy chcieli napisać : katolickiej polskiej.

X. T. D.